

Vleermuisonderzoek aan de Thorbeckestraat 53a, 55 & 57 te Zaltbommel

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status:	Definitief
Project:	BE/2021/093
Datum:	24 september 2021
Samensteller(s):	ing. G. Fairhurst
Collegiale toets:	ir. T.W.D. Schrader
Opdrachtgever:	

GEMEENTE ZALTBOMMEL
Hogeweg 11
5301 LB Zaltbommel

Contactpersoon: mevr. W. Nugteren

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

© Blom Ecologie B.V./ Gemeente Zaltbommel

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

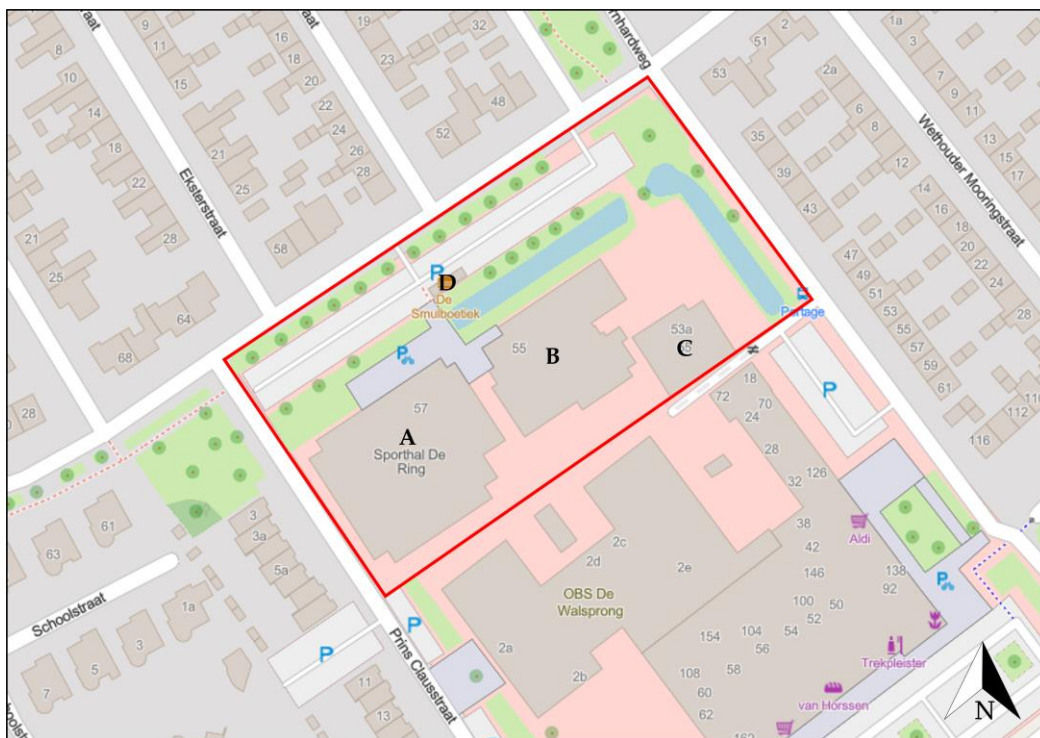
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doel	4
1.2 Plangebied	5
1.3 Werkzaamheden	5
1.4 Te verwachten soorten en functies	5
1.5 Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode	8
2.1 Theoretisch kader	8
2.2 Praktische uitvoering	9
2.3 Inventarisaties	11
2.4 Specifieke omstandigheden	12
2.5 Afwijkingen protocollen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3 Resultaten	13
3.1 Vleermuizen	13
3.2 Overige soorten	15
4 Conclusie	16
4.1 Vleermuizen	16
4.2 Overige soorten	16
4.3 Vervolgstap(pen)	16
4.4 Vooruitzicht projectplanning	17
5 Bronnen.....	18
Bijlage 1 Overzicht waarnemingen.....	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de thorbeckestraat 53a, 55 & 57 te Zaltbommel is een perceel met een Pelanque vereniging 'Jeu de Bommel', zwembad 'Akwamarijn', sporthal 'De Ring' en cafetaria 'De Smulboetiek' gesitueerd. Gemeente Zaltbommel is voornemens de bestaande bebouwing op de planlocatie te slopen ten behoeve van nieuwbouw.

Gezien de beoogde ingreep mogelijk leidt tot de aantasting van beschermde natuurwaarden is een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van de planlocatie en mogelijke negatieve effecten ten gevolge van de beoogde ingreep (Poelman, 2020).

Figuur 1.1 De planlocatie is gelegen aan de Thorbeckestraat 53a, 55 & 57 te Zaltbommel (bron kaartmateriaal: arcgis.com).

Op basis van het oriënterende onderzoek kon de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen niet worden uitgesloten. Om vast te stellen of de bebouwing op de planlocatie daadwerkelijk een functie heeft voor vleermuizen was aanvullend onderzoek noodzakelijk. Gemeente Zaltbommel heeft Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn vleermuizen aanwezig in de planlocatie?
- Op welke wijze maken de vleermuizen gebruik van de planlocatie? Zijn in de planlocatie vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soorten en/of de functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen?

1.2 Plangebied

De planlocatie betreft panden aan de Thorbeckestraat 53a, 55 & 57 te Zaltbommel, de bijbehorende buitenruimte en de openbare ruimte tussen de panden en de Thorbeckestraat (figuur 1.2). De planlocatie wordt omsloten door de Prins Clausstraat, Thorbeckestraat en Prins Bernhardweg. Het betreft een perceel met Pelanque vereniging 'Jeu de Bommel', zwembad 'Akwamarijn', sporthal 'De Ring' en cafetaria 'De Smulboetiek'. Er is hierbij een gezamenlijke parkeerplaats aanwezig. Tevens zijn er verharde delen aanwezig rondom de bebouwing. Daarnaast zijn er diverse bomen, struiken, hagen en ander groen aanwezig. Er zijn eveneens twee watergangen aanwezig. In de quickscan (Poelman, 2020) is een uitgebreide omschrijving van de planlocatie te vinden.

Figuur 1.2 De bebouwing op de planlocatie aan de Thorbeckestraat 53a, 55 & 57 te Zaltbommel.

1.3 Werkzaamheden

De werkzaamheden zullen op hoofdlijnen bestaan uit:

1. Slopen van bebouwing;
2. Kap van bomen;
3. Verwijderen terreininrichting, waaronder gedeelte van het groen;
4. Egaliseren terrein;
5. Realisatie nieuwbouw;
6. Revitalisatie terrein en aanleg verharding.

1.4 Mogelijk aanwezige soorten

Uit het oriënterend onderzoek (Poelman, 2020) is gebleken dat de bebouwing op de planlocatie geschikt is als verblijfplaats van vleermuizen (tabel 1.1). De te slopen bebouwing op de planlocatie is geschikt als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Geschikte openingen en potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen betreffen: open stootvoegen, kierende trespa beplating en daklijsten, kierende daklijsten en kierende kozijnen.

Tabel 1.1 Overzicht van de Soortenbescherming. Voor de benoemde soorten geldt dat aanvullend onderzoek benodigd is (Poelman, 2020).

Soortenbescherming			
Soortgroep	Beschermingsregime Wet nb	Soortspecifiek onderzoek	Mogelijk functie plangebied
Vaatplanten	n.v.t.	Nee	
Grondgebonden zoogdieren	n.v.t.	Nee	
Vleermuizen	Artikel 3.5	Ja	Verblijfplaatsen
Amfibieën	n.v.t.	Nee	
Reptielen	n.v.t.	Nee	
Vissen	n.v.t.	Nee	
Insecten en andere	n.v.t.	Nee	
Vogels	n.v.t.	Nee	

Tabel 1.2 Overzicht van de potentie voor verblijfplaatsen van de verschillende vleermuissoorten (soortenbescherming) en essentiële vliegroute en/of foerageergebied (Poelman, 2020).

Vleermuissoort	Potentie	Boom bewonend	Gebouw bewonend	Onderbouwing
Gewone dwergvleermuis	Ja	Ja	Ja	Potentiële openingen in bebouwing
(Massa)winterverblijfplaats gewone dwergvleermuis	Ja	n.v.t.	n.v.t.	Hoge bebouwing met bufferende vermogen
Ruige dwergvleermuis	Ja	Ja	Ja	Potentiële openingen in bomen én bebouwing
Laatvlieger	Ja	Nee	Ja	Potentiële openingen van voldoende grootte in bebouwing
Meervleermuis	Ja	Nee	Ja	Aanwezigheid groot oppervlaktewater in de omgeving
Watervleermuis	Ja	Ja	Nee	Aanwezigheid groot oppervlaktewater in de omgeving
Franjestaart	Nee	Ja	Nee	Geen boomholte(s) met voldoende inrotting
Baardvleermuis	Nee	Ja	Ja	Geen uitgestrekte, donkere bosgebieden
Gewone grootoorvleermuis	Nee	Ja	Ja	Geen agrarisch gebied te (te) veel lichtverstoring
Rosse vleermuis	Nee	Ja	Nee	Geen boomholte(s) met voldoende inrotting
Tweekleurige vleermuis	Nee	Nee	Ja	Geen hoogbouw met meerdere bouwlagen
Essentiële vliegroute	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Lijnvormige structuren aanwezig
Essentieel foerageergebied	Ja	N.v.t.	N.v.t.	Struweel en oppervlaktewater

Tabel 1.3 Overzicht van de potentie type verblijfplaats per soort.

Vleermuissoort	Zomer	Kraam	Paar	Winter
Gewone dwergvleermuis	Ja	Ja	Ja	Ja
Ruige dwergvleermuis	Ja	Nee	Ja	Ja
Laatvlieger	Ja	Ja	Ja	Nee
Meervleermuis	Ja	Ja	Nee	Nee
Watervleermuis	Ja	Nee	Ja	Nee

Figuur 1.3 De te saneren bebouwing op de planlocatie is geschikt als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Geschikte openingen en potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen betreffen: open stootvoegen, kierende trespas beplating en daklijsten, kierende daklijsten en kierende kozijnen.

1.5 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten, uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), Habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Vleermuizen vallen onder de bescherming van de Habitatrichtlijn. Naar aanleiding van de beoogde ingreep (paragraaf 1.3) kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art 3.5 lid 2 en 4 (Habitatrichtlijnsoorten)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid (alle vleermuissoorten) te beschadigen of te vernielen.

2 Methode

2.1 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor vleermuizen geldt het Vleermuisprotocol (NGB, 2021) als richtlijn. De richtlijnen worden met enige regelmaat door de opstellers geëvalueerd en indien noodzakelijk aangepast. De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie B.V. In tabel 2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde gebouwbewonende soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van vleermuisonderzoek zoals deze zijn geformuleerd in het Vleermuisprotocol (NGB, 2021).

Vleermuizen
<i>Kraamverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (10 mei) 15 mei t/m 15 juli (20 juli) (2x veldbezoek), waarvan minimaal 1 veldbezoek in juni. Indien meerdere soorten worden meegenomen kan het aantal veldbezoeken oplopen tot 3. Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.
<i>Zomerverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 mei t/m 15 augustus (1 december) (2x veldbezoek). Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.
<i>Paarverblijfplaats:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (15 juli) 15 augustus t/m 1 oktober (1 november) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort. Onderzoek is visueel en gericht op in- of uitvliegende individuen, territoriaal gedrag en sociale geluiden. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.
<i>Winterverblijfplaats:</i> Onvolledig inspecteerbare winterverblijfplaatsen kunnen voor de gewone dwergvleermuis onderzocht worden door zwermbezoeken in de periode 1 augustus t/m 10 september (2x veldbezoek). Onderzoek wordt uitgevoerd met een batdetector eventueel in combinatie met een warmtebeeldcamera.
<i>Essentieel foerageergebied¹:</i> Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 april t/m 1 oktober (15 november) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort. Onderzoek is visueel en gericht op foeragerende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector.
<i>Vervolg op volgende pagina.</i>

Essentiële vliegroute¹:

Aantoonbaar door onderzoek in de periode (1 april) 15 april t/m 1 oktober (15 november) (2x veldbezoek). De periode is sterk afhankelijk van de soort. Onderzoek is visueel en gericht op migrerende individuen. Onderzoek wordt uitgevoerd m.b.v. een batdetector eventueel in combinatie met een zaklamp of warmtebeeld.

Kennisdocument gewone dwergvleermuis en Kennisdocument ruige dwergvleermuis (BIJ12, 2017) & Vleermuisprotocol, januari 2021)

¹ Onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Onder een essentiële vliegroute wordt verstaan een vliegroute die van wezenlijk belang is als er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats een essentieel foerageergebied te bereiken of omvliegen vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats naar een essentieel foerageergebied via een alternatieve route teveel energie kost (o.a. uitspraak RvS 201708426/1/R2, 3 juli 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2169).

2.2 Praktische uitvoering

De praktische uitvoering valt uiteen in standaardprocedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes.

Procedure

Op basis van de te verwachten soorten en de relatieve potentie voor deze soorten binnen de planlocatie wordt het aanvullende onderzoek ingericht. Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering wordt bekeken vanaf welke posities de planlocatie (gevels/daken/dakranden met potentie) het meest efficiënt (strategisch) kan worden onderzocht. De strategische punten, looproute en zichtlijnen zijn afhankelijk van de aanwezigheid van obstructies, struiken/bomen, verlichting en diverse typen van bebouwing. Tevens zijn deze afhankelijk van de te onderzoeken soortgroep. In figuur 2.1 worden de strategische punten en de meest gebruikte looproutes weergegeven.

Figuur 2.1 Overzicht van de strategische punten en de meest gebruikte looproutes op de planlocatie.

De procedure voor ieder veldbezoek is als volgt:

1. Bepalen strategische punten voorafgaand aan start onderzoek.
2. Overleg met collega('s), op kantoor, over bezetting strategische punten en looproutes. Als het een vervolgronde betreft worden de resultaten van de eerdere rondes hierin meegenomen;
3. Controle gevels op aanwezigheid van uitwerpselen onder en/of tegen de gevels. Eventueel navraag bij bewoners op (recente) activiteit van vleermuizen¹;
4. Start/uitvoering onderzoek/bezetting strategische punten en uitvoering conform reactieve onderzoekswijze;
5. Afronding onderzoek, bespreken met collega('s), op kantoor, van tussentijds resultaat, eventuele onduidelijkheden over verblijfplaatsen en waarnemingen worden in dit stadia goed ondervangen.

¹ Op basis van uitwerpselen kan vaak een goede eerste indruk worden verkregen waar grotere verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Reactieve onderzoekswijze

Binnen de kaders van het Vleermuisprotocol (tabel 2.1) is de onderzoekswijze vormvrij. Afhankelijk van omstandigheden zoals de relatieve potentie, ervaring, moment van onderzoek het aantal onderzoekers, en dergelijke, worden door de diverse onderzoeksbureaus op verschillende wijze onderzoek uitgevoerd. Aangezien de te onderzoeken soorten veelal voorkeur hebben voor bepaalde type verblijfsplaatsen en leefgebied wordt door Blom Ecologie B.V. reactief onderzoek uitgevoerd. Dit type onderzoek houdt vast aan strategische punten en looproutes waarbij het geobserveerde gedrag van de te onderzoeken soort en de lokale omstandigheden leidend zijn voor de keuze van de strategische punten of looproute en de verblijfsduur per punt. De strategische punten worden

bepaald op locatie voorafgaand aan de start van een onderzoek door een visuele beoordeling op de actuele potentie voor de soort in kwestie. Deze punten kenmerken zich door goed overzicht binnen de planlocatie en zicht op zoveel mogelijk potentiële in- of uitvliegopeningen.

Het aanvullend vleermuisonderzoek wordt uitgevoerd door een combinatie van strategische punten en looproutes. Tijdens het eerste veldbezoek (zowel in het voorjaar als najaar) worden strategische punten ingenomen. Op het moment dat er sprake is van uitvliegende vleermuizen beweegt de onderzoeker zich in tegenovergestelde richting (dus de vleermuis tegemoet) naar het volgende strategische punt om zo een eventueel tweede of daaropvolgende uitvliegend individu, en uiteindelijk zo mogelijk de kolonieverblijfplaats, te lokaliseren. Hierbij blijft de nadruk op de bebouwing die binnen de planlocatie valt. Tijdens de vervolgonderzoeken wordt per seizoen de strategische punten ingenomen waar op dat moment de hoogste trefkans is. Afhankelijk van het doel van het aanvullend onderzoek (e.g. kraamverblijfplaatsen, functioneel leefgebied e.d.) wordt de nadruk gelegd op strategische punten (zomerverblijfplaatsen, vliegroutes) of strategische looproutes (paarverblijfplaatsen, winterzwermverblijfplaatsen).

Voor alle onderzoeken geldt dat tijdens de rondes de keuze van strategische punten en/of looproutes beïnvloed worden door veranderende omstandigheden. Dit kan zijn een plotselinge verandering van windrichting, sterke toename of afname van windkracht, defecte straatverlichting en dergelijke. Het aantal factoren die bepalen waarom een onderzoeker juist de ene richting meer op kijkt dan de andere of er juist voor kiest af te wijken van een gebruikelijke route (door bijv. buurtbewoners die de onderzoeker aan de praat houden, bewoners die honden uitlaten of dergelijke) zijn niet of nauwelijks definieerbaar.

De wijze van onderzoek verschilt, met in achtname van de randvoorwaarden van het Vleermuisprotocol, dus per datum, per loopronde en per moment. Er is derhalve geen sprake van vaste transecten maar veel eerder van diverse looproutes naar strategische punten waarbij de frequentie van stilstaan en beweging afhankelijk zijn van de omstandigheden op dat moment.

2.3 Inventarisaties

Veldbezoeken

De planlocatie is 5x bezocht door medewerkers van Blom Ecologie B.V. (tabel 2.2). Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is met name gelet op foeragerende/communicerende vleermuizen. Tevens is gelet op de veelgebruikte structuren door vleermuizen voor het bepalen van het functioneel leefgebied.

Tabel 2.2 Veldbezoeken op de planlocatie, met per veldbezoek welke functies onderzocht worden en het aantal waarnemers dat is ingezet. De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in het Vleermuisprotocol (2021).

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Zon ▼ ▲	Tijd	Weersomstandigheden
Vleermuizen 1	Kraam + zomer	2	08-06-2020	21.55	21.55-00.15	2/8, droog, 0-1 Bft, 20°C
Vleermuizen 2	Kraam + zomer	2	06-07-2020	21.57	21.55-00.15	0/8, droog, 0-1 Bft, 16°C
Vleermuizen 3	Kraam + zomer	2	04-08-2020	06.09	03.30-06.10	2/8, droog, 1 Bft, 10°C
Vleermuizen 4	Winter + paar	1	18-08-2020	20.54	22.30-02.15	8/8, droog, 0-1 Bft, 17°C
Vleermuizen 5	Winter + paar	1	07-09-2020	20.10	23.30-02.15	0/8, droog, 1 Bft, 18°C

Gebruikte materialen

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector, type Petterson D-200x/Petterson D-240x. Het type D-240x batdetector is *heterodyne* en heeft een *time expansion* functie. De *time expansion* functie maakt het mogelijk de geluidopnames te vertragen waardoor nauwkeurige analyse van de hoogfrequent geluiden uitgevoerd kunnen worden. Geluidswaarnemingen zijn eventueel opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-07. Indien inventarisatie in het veld niet mogelijk was zijn geluiden geanalyseerd met behulp van de software BATSOUND.

2.4 Specifieke omstandigheden

Tijdens de uitvoering van het onderzoek kan er sprake van dusdanig omstandigheden dat er mogelijk een vertekend beeld optreedt van de verzamelde resultaten. Hiermee wordt niet bedoeld het gemotiveerd afwijken van uitgangspunten zoals geformuleerd in het Vleermuisprotocol. Tijdens het onderzoek was er (voor zover de onderzoekers hebben kunnen nagaan) geen sprake van omstandigheden die mogelijk effect sorteren op de onderzoeksresultaten.

3 Resultaten

3.1 Vleermuizen

Waarnemingen, soorten en aantallen

Tijdens de onderzoeksrondes zijn in totaal een tweetal soorten waargenomen binnen of in de directe nabijheid van de planlocatie (tabel 3.1). Waargenomen soorten betreffen de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). De meest waargenomen soort betrof de gewone dwergvleermuis. De meervleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis zijn niet aangetroffen.

Tijdens piekmomenten tijdens de voorjaarsrondes zijn in totaal vier individuen waargenomen, tijdens de najaarsrondes betrof dit circa drie individuen.

Tabel 3.1 Waarnemingen en aantallen van vleermuizen gedurende de veldbezoeken.

Veldbezoek	Soort	Aantal	Gedrag
Vleermuis 1 08-06-2021	Gewone dwergvleermuis	2	Foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	2	Overvliegend
	Gewone dwergvleermuis	1	Zomerverblijfplaats (binnen planlocatie)
	Laatvlieger	1	Foeragerend
Vleermuis 2 06-07-2021	Gewone dwergvleermuis	2	Foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	2	Overvliegend
	Gewone dwergvleermuis	1	Zomerverblijfplaats (buiten planlocatie)
Vleermuis 3 04-08-2021	Gewone dwergvleermuis	2	Foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	1	Overvliegend
	Gewone dwergvleermuis	1	Zomerverblijfplaats (binnen planlocatie)
Vleermuis 4 18-08-2021	Gewone dwergvleermuis	2	Foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	2	Baltsgedrag
	Gewone dwergvleermuis	1	Paarverblijfplaats (buiten planlocatie)
	Laatvlieger	1	Overvliegend
Vleermuis 5 07-09-2021	Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend
	Gewone dwergvleermuis	2	Baltsgedrag
	Gewone dwergvleermuis	2	Paarverblijfplaats (1 binnen planlocatie en 1 buiten planlocatie)

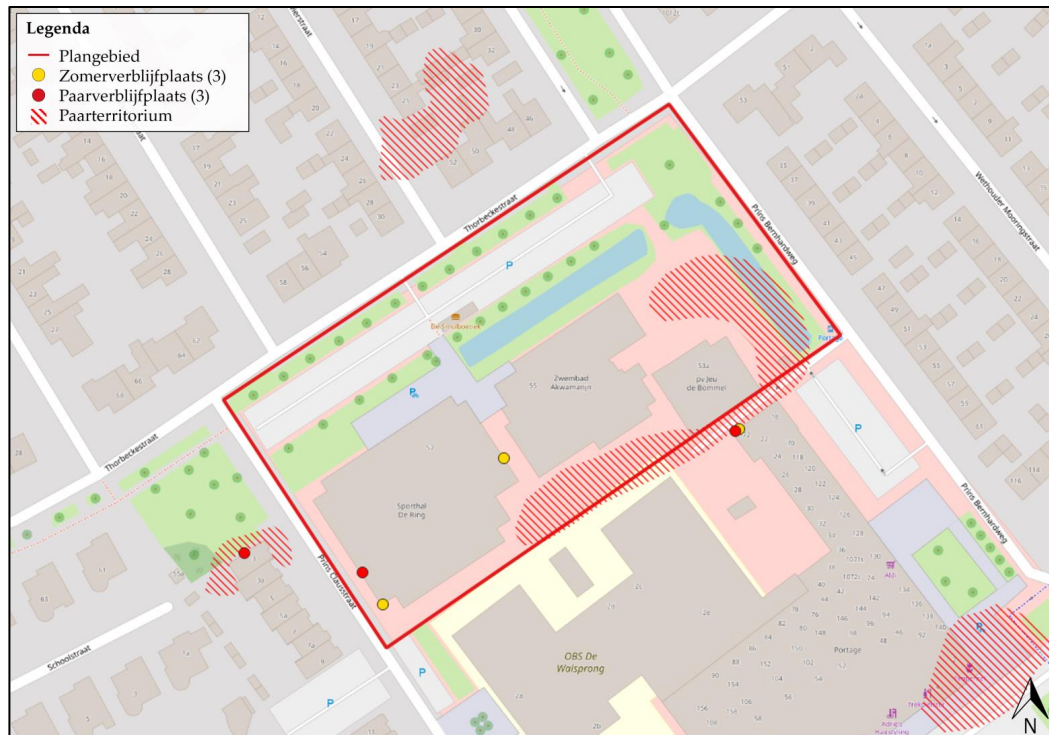
Verblijfplaatsen

Gedurende het onderzoek zijn zes verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Hiervan zijn er drie aanwezig binnen de planlocatie en drie buiten de planlocatie. In totaal zijn er twee typen verblijfplaatsen vastgesteld namelijk zomer- en paarverblijfplaatsen. In totaal zijn er twee zomerverblijfplaatsen en drie paarverblijfplaatsen binnen de planlocatie aangetroffen. Er is één zomerverblijfplaats waargenomen buiten de planlocatie en twee paarverblijfplaatsen. Er is geen sprake van een massawinterverblijfplaats op of nabij de planlocatie.

De exacte vindplaats van de verblijfslocaties zijn weergegeven in tabel 3.2. In figuur 3.1 worden de ruimtelijke spreiding van de verblijfslocaties weergegeven. In bijlage 1 is een grotere afbeelding met een totaaloverzicht van alle aanwezige soorten opgenomen.

Tabel 3.2 *Overzicht waargenomen verblijfplaatsen van vleermuizen. Per type verblijfplaats wordt de functie, het aantal individuen en de omschrijving van de locatie benoemd. * deze bebouwing valt binnen de planlocatie. GD = gewone dwergvleermuis.*

Adres	Soort	Functie	Aantal	Omschrijving
Thorbeckestraat 57 *	GD	Zomer	1	daklijst
Thorbeckestraat 57 *	GD	Zomer	1	daklijst
Thorbeckestraat 57 *	GD	Paar	1	dilatatievoeg
Prins Clausstraat 3	GD	Paar	1	kantpan
Fiep Westendorplaan e.o.	GD	Paar	1	daklijst
Fiep Westendorplaan e.o.	GD	Zomer	1	onder raam

Figuur 3.1 *Overzicht van de verblijfslocaties van vleermuizen op de planlocatie en in de directe omgeving hiervan (verantwoording: het kaartmateriaal is vervaardigd in QGIS).*

Figuur 3.2 *Eén van de zomerverblijfplaatsen binnen de planlocatie onder een daklijst.*

Vliegroutes en foerageergebieden

Gedurende het vleermuisonderzoek is geen essentiële vliegroute en/of foerageergebied vastgesteld. Op basis van het aantal waargenomen individuen is de aanwezigheid van een veel gebruikte vliegroute uitgesloten. De waargenomen individuen verspreidden zich diffuus door de planlocatie waardoor er geen sprake is van de aanwezigheid van een vaste vliegroute. Foeragerende vleermuizen zijn waargenomen ter hoogte van de watergangen en een groep bomen aan de westzijde (figuur 3.3). Deze watergangen en bomen werden echter niet constant gebruikt als foerageergebied, waarop vleermuizen later op de avond wegtrokken naar andere gebieden. Tijdens piekmomenten was hier sprake van twee foeragerende gewone dwergvleermuizen. Aanwezigheid van vleermuizen in dit foerageergebied is gedurende twee van de veldbezoeken vastgesteld. Gezien de (in)frequente aanwezigheid van foeragerende vleermuizen blijkt dat dit foerageergebied niet van essentieel belang is voor de soort.

Figuur 3.3 Locaties van foerageergebieden, welke als niet-essentieel zijn beoordeeld.

3.2 Overige soorten

Naast de te onderzoeken soorten waarvoor het voorliggend onderzoek is uitgevoerd zijn tijdens de veldbezoeken overige soorten waargenomen. De volgende vogelsoorten zijn gedurende de veldbezoeken waargenomen: blauwe reiger, ekster, gierzwaluw, grauwe gans, houtduif, merel en spreeuw. Deze waarnemingen bestaan met name uit overvliegende, rustende of foeragerende vogels. Tevens is een egel waargenomen.

4 Conclusie

4.1 Vleermuizen

In de periode juni – september 2021 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen binnen de planlocatie. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen in het Vleermuisprotocol (NGB, 2021). Tijdens het onderzoek zijn drie zomer- en drie paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de bebouwing op de planlocatie (gebouw A, de sporthal) een functie heeft voor de gewone dwergvleermuis als verblijfplaats (twee zomerverblijfplaatsen en één paarverblijfplaats). De beoogde ingreep (slopen van gebouw A, sporthal) leidt tot overtreding van een verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming art 3.5, lid 4 (wegnemen verblijfplaatsen). Als gevolg van de verstoring van de verblijfplaatsen, het functionele leefgebied en overige verstoring door de werkzaamheden leiden de werkzaamheden tot overtreding van Wet natuurbescherming art. 3.5, lid 2. Er dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming voorhanden te zijn alvorens de sporthal gesloopt kan worden.

4.2 Overige soorten

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot het vaststellen van de aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is tevens gelet op nesten en/of verblijflocaaties van andere soorten op de planlocatie. Er geen nesten van vogelsoorten aangetroffen binnen de planlocatie.

4.3 Vervolgstep(pen)

Voor de uitvoering van de beoogde ingreep is ontheffing nodig van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (**Artikel 3.5 lid 2 en 4**). Conform het Kennisdocument gewone dwergvleermuis wordt aanbevolen om de navolgende aspecten te onderbouwen. Deze aspecten maken integraal onderdeel uit van het projectplan ten behoeve van de ontheffingsaanvraag.

- 1) Er is sprake van een wettelijk belang (Wnb, art. 3.8, lid 5b)
- 2) Bepaal waarborging van staat van instandhouding (Wnb, art. 3.8, lid 5c)
- 3) Onderbouw de meest bevredigende oplossing (alternatieven afweging) (Wnb, art. 3.8, lid 5a)
- 4) Bepaal mitigerende en compenserende maatregelen (Wnb, art. 3.8, lid 5c)

Een ontheffingsaanvraag is enkel succesvol als al deze aspecten voldoende onderbouwd kunnen worden. Indien de werkzaamheden geen wettelijk belang kennen of indien er vergelijkbare maatregelen zijn die gunstiger zijn voor de aanwezige soorten kan een ontheffing mogelijk geweigerd worden.

De ontheffingsaanvraag bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanvraagformulier (*dient nog opgesteld/ingevuld te worden*)
- Projectplan met ecologisch werkprotocol (*dient nog opgesteld te worden*)
- Oriënterend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)
- Aanvullend onderzoek (*reeds uitgevoerd*)

- Eventueel aanvullende documentatie (*bijv. machtiging*)

4.4 Vooruitzicht projectplanning

Bevoegd gezag heeft de wettelijke termijn van 20 weken (13 + 7 weken verlenging) om te reageren op een ontheffingsaanvraag. De planning van de werkzaamheden dient aangepast te worden aan de aanwezige soorten om zoveel mogelijk de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periodes. Dergelijk maatwerk kan ervoor zorgen dat het project enkel in bepaalde periodes van het jaar uitgevoerd kan worden.

Indien de werkzaamheden leiden tot het wegnemen van vaste verblijfplaatsen dienen alternatieve verblijfplaatsen gedurende een bepaalde periode aanwezig te zijn naast de huidige verblijfplaatsen. Deze gewenningsperiode is afhankelijk van de soort en het aantal individuen. Het tijdig aanbrengen van alternatieve verblijfplaatsen is van belang om onnodige vertraging te voorkomen. In tabel 4.1 staat een overzicht van de aangetroffen verblijfplaatsen en de minimale gewenningsperiode. Raadpleeg voor de plaatsing van de voorzieningen een ter zake deskundige.

Tabel 4.1 Overzicht van de verblijfplaatsen die weggenomen worden door de beoogde ingreep. Per type verblijfplaats staat de vereiste gewenningsperiode vermeld. Raadpleeg voor het treffen van voorzieningen een ter zake deskundige.

Soort	Type	Aantal	Gewenningsperiode
Gewone dwergvleermuis	Zomer	2	3 maanden
Gewone dwergvleermuis	Paar	1	6 maanden voor start paarseizoen

5 Bronnen

BIJ12, 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. BIJ12, Utrecht

BIJ12, 2017. Kennisdocument ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. BIJ12, Utrecht

NGB, Zoogdiervereniging en GaN, 2021. Vleermuisprotocol, versie januari 2021

Poelman, M., 2020. Quicksan Wet natuurbescherming Thorbeckestraat 53a, 55 & 57 te Zaltbommel. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.

Gebruikte websites

www.arcgis.nl

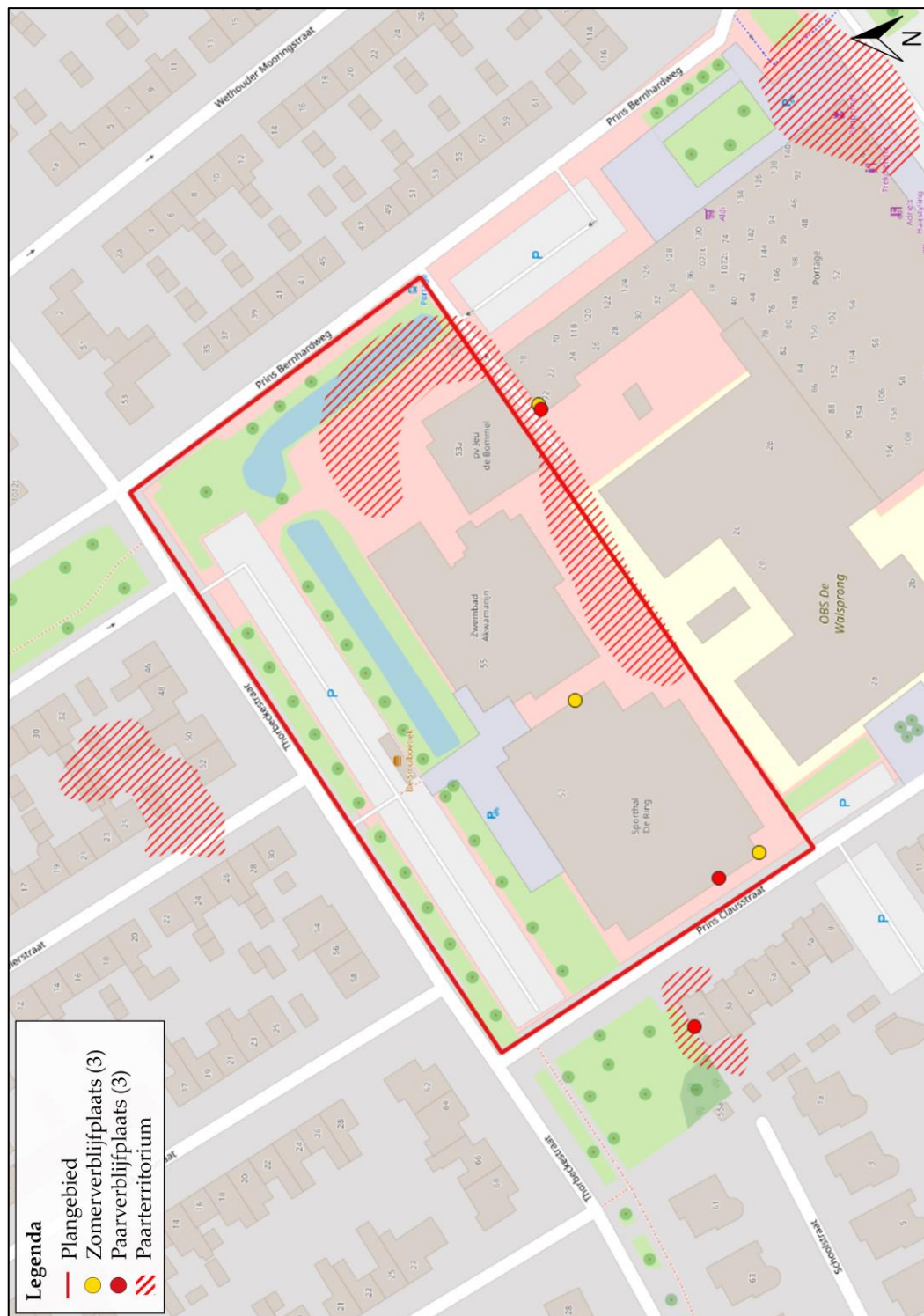
www.ruimtelijkeplannen.nl

www.sovon.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Overzicht waarnemingen

Figuur 1 locaties van de verblijfplaatsen van de gewone dwergoleermuis.

